

ÁLSKORPIÓK

NOVÁK JÁNOS

Az álskorpiók rendje (Pseudoscorpiones) rendszertanilag a csáprágósok altörzsébe (Chelicerata), azon belül pedig a pókszabásúak osztályába tartozik (Arachnida). Rejtett életmódot folytató ragadozó ízeltlábúak, főleg atkákkal, ugróvillásokkal és kisebb rovarokkal táplálkoznak. Legtöbb fajuk jellemzően avarlakó, de mohapárnákban, fakéreg alatt, madár- és emlősfészkekben, valamint emberi környezetben szintén előfordulnak, illetve számos, barlangi életmódhoz alkalmazkodott fajuk is létezik. Testméretük 1 és 12 mm között változik. Nevüket skorpióra emlékeztető külsejük után kapták, viszont testméretük és az alapján, hogy utótestük végén nincsen méregtüsző, könnyen megkülönböztethetőek a valódi skorpióktól. Ősi csoport, 380 millió éves a legkorábbi fossziliájuk, azaz a Devonból származik. Több mint 50 fosszilis fajukat ismerjük a Paleozoikumból, Mezozoikumból valamint a Kainozoikumból. Jellemző náluk a forézis, ennek során repülő rovarokba, egyes fajok képviselői pedig akár madarakba kapaszkodnak, és velük vitetik magukat nagyobb távolságokra. Egy további érdekességük, hogy szövőmirigyekkel rendelkeznek, ezek segítségével jellegzetes fészket szőnek maguknak a vedlés és a telelés idejére.

1. Ábra. Balról jobbra haladva: Chernetidae, Chthoniidae, és Cheliferidae családba tartozó álskorpiók.

A sarkvidékek kivételével az egész Földön elterjedt csoport, jelenleg 25 család mintegy 3700 fajt ismerjük, és a pókszabásúak osztályának négy mezodiverz rendje közé tartoznak (Solifugae, Scorpiones, Pseudoscorpiones, Opiliones). Sajnos a világ álskorpió-faunájának nagy része egyelőre még feltáratlan, így számos trópusi országból csupán a valós fajsza-muk töredékét ismerjük, így például Botswana-ból 2, a Közép-Afrikai Köztársaságból 4, Bangladesből 2, Uruguay-ból pedig csupán 6 álskorpiófajt ismerünk. A legnagyobb fajsza-mmal rendelkező országok az USA (423), Olaszország (226), Spanyolország (192), Ausztrália (178) és Brazília (167). Európából nagyjából 800 álskorpiófajt ismerünk, ez főleg annak köszönhető, hogy ez a legrégebben és legnagyobb intenzitással kutatott kontinens. A kontinens legfajgazdagabb területe a mediterrán régió, és bár maga Európa viszonylag jól feltárt, itt is előfordulnak kevésbé kutatott országok, mint például a Balti-államok és Ukrajna. Európában jellemző családok a Chthoniidae, Neobisiidae és Chernetidae. Észak-Amerikából közel 600 álskorpiófajt ismerünk, ez a feltártság itt is az intenzív kutatásoknak köszönhető,

viszont még számos új faj kimutatása várható a területről. Észak-Amerikában a előbbi 3 család mellett jellemző az Ideoroncidae és Pseudogarypidae családok jelenéte is. Az Ázsiai fajok száma 500 körüli, a legtöbb adat Indiából, Japánból, Törökországból és Indonéziából származik. Elmondhatjuk, hogy a kontinens nagyrészt még feltáratlan. Ázsiában nagy fajszámmal képviseltetik magukat az Atemnidae, Cheliferidae, Chernetidae és Ophiidae családok. Afrikából közel 600 fajt ismerünk, viszonylag jól feltárt területnek egyedül Kenya (133), a Kongói demokratikus Köztársaság (101) és a Dél-Afrikai Köztársaság (134) számítanak. Az Atemnidae, Chthoniidae és Chernetidae mellett a Withiidae, Tridentochthoniidae és Ideoroncidae családok fajszáma is jelentős. Dél-Amerikából eddig több mint 420 álskorpiófajt ismerünk, legtöbbüket Brazíliából (167), Chiléből (83) és Argentínából (70). A Dél-Amerikai fajok jelentős része a Chernetidae, Chthoniidae, Tridentochthoniidae és Withiidae családokból kerül ki. Az Ausztráliából kimutatott fajok száma 190 körüli, a Cheliferidae, Chthoniidae és Chernetidae családok mellett jelentős a Pseudotyranochthoniidae, Garypidae és Hyidae családok fajszáma is.

Magyarországról jelenleg összesen 9 család 53 fajt ismerjük, ám a csoport jelenleg is folyamatban lévő kutatásának köszönhetően ez a szám várhatóan még növekedni fog.